

DE DØDE LINKS, DER BLEV VAKT TIL LIVE

DAB-arkivet på Det Kongelige Bibliotek sikrer en permanent, unik URL for hver enkelt statslig digital publikation, der katalogiseres, så disse publikationer ikke forsvinder i takt med internettets udvikling. Allerede nu har tusindvis af statslige publikationer fået tildelt en PID og er dermed sikret tilgængelighed fremover.

AF JAKOB MOESGAARD, JAMO@KB.DK,
UDVIKLINGSKONSULENT VED DET KONGELIGE BIBLIOTEK
&
SUSANNE WEIMANN, SWE@DAB.DK,
BIBLIOTEKAR VED DET ADMINISTRATIVE BIBLIOTEK

DAB-arkivet udgør en åbning af dele af Netarkivet for en bredere kreds end hidtil, hvor kun forskere med særlig tilladelse har kunnet opnå adgang.

Statslige digitale publikationer

Det Administrative Bibliotek (DAB) er bibliotek og informationscenter for centraladministrationen, det vil sige departementer, styrelser og direktorater, og har blandt andet til opgave at registrere og stille disse institutioners digitale publikationer til rådighed. Det sker ved at foretage en katalogisering af publikationerne til bibliotekets katalog og til Statens Netbibliotek. Katalogiseringerne indeholder et link til publikationerne, som kan læses ved at klikke på linket. Linket fører til publikationen på udgiverens server – og dette kan hen ad vejen give problemer pga. ”døde” links. Det er nemlig udgiverne, der suverænt afgør, hvor længe deres digitale udgivelser skal blive liggende på serverne; de har ingen forpligtelse til at sørge for permanent opbevaring. Udgiverne afgør ligeledes, om publikationerne skal flyttes fra én server til en anden, og begge forhold betyder, at links i bibliotekets katalog ”dør”. Nedlæggelse og sammenlægning af statslige institutioner forstærker yderligere problemet med opbevaring og adgang til de statslige digitale udgivelser.

En mulig redning af de ”døde” links?

DAB har længe ønsket at finde en løsning på de ”døde” links, så opgaven med at give adgang kan opfyldes. DAB har overvejet selv at stå for nedtagning af publikationer til egen server for at kunne være sikker på, at adgangen til digitale publikationer altid var i orden. Denne

fremgangsmåde er dog opgivet, da det kræver for mange ressourcer at høste publikationer, vedligeholde servere, foretage sikkerhedskopiering med videre. Det var derfor oplagt at rette blikket mod Netarkivet, der regelmæssigt høster hele det danske internet, inkl. de statslige udgivelser, og opbevarer alt for tid og evighed. Det skabte ideen om et samarbejde, hvor DAB sendte sine links med URL'er fra det levende net til Netarkivet og fik en permanent URL – en såkaldt PID (Persistent Identifier) retur. De statslige publikationer befinder sig jo i Netarkivet, og hvis ideen kunne blive til virkelighed, ville DAB altid kunne henvise til en permanent opbevaret digital publikation. Samtidig ville Netarkivet få overblik over, om de vigtige statslige publikationer var blevet høstet, i og med at DAB bad om PID'er fra disse domæner.

Netarkivet

Netarkivet, som drives af Statsbiblioteket og Det Kongelige Bibliotek, har i henhold til Pligtafleveringsloven indsamlet og opbevaret dansk internetmateriale siden 2005. Der er strenge adgangsbegrænsninger til det omfattende datamateriale i Netarkivet på grund af en række bestemmelser i Ophavsretsloven og Persondataloven. Det medfører, at der kun kan gives adgang til Netarkivet for forskere. Men Det Kongelige Bibliotek og Statsbiblioteket har længe ønsket at kunne give adgang til materiale i arkivet for en bredere befolkningsgruppe. Både Netarkivet og DAB var derfor interesserede i en delvis åbning af Netarkivet for udtræk af URL'er til permanent og offentlig tilgængeliggørelse. Udover en øget benyttelse af materiale

i arkivet, ville et samarbejde med DAB hjælpe Netarkivet med at sikre, at alle ministeriers og styrelser digitale udgivelser blev indsamlet til Netarkivet.

Ophavsret

Der er ifølge ophavsretsloven § 9 ingen ophavsretlige problemer forbundet med at give adgang til statslige materialer, herunder de digitale udgivelser. Der kan dog være tilfælde, hvor fx et konsulentfirma har været involveret i udarbejdelsen, og i sådanne tilfælde kontakter DAB den udgivende institution for at afklare, om publikationen må stilles frit til rådighed. Hvis det ikke er tilfældet, indhentes der ikke en PID fra Netarkivet. Publikationen vil stadig have en katalogpost i DAB's katalog og i Statens Netbibliotek, men linket i katalogposten vil føre til udgiverens server med deraf følgende risiko for, at adgangen til publikationen forsvinder.

Den følsomme adgang

Ideen om et samarbejde så ud til at kunne blive til virkelighed, og Netarkivet og DAB gik så småt i gang med den konkrete udformning af et samarbejdsprojekt. I den forbindelse stod det klart, at det var vigtigt at hindre direkte adgang til Netarkivet, da der her findes både personfølsomt og ophavsretligt beskyttet materiale. Hvis en bruger – via links fra DAB – først var inde i Netarkivet, ville det være muligt at skaffe sig videre adgang til andet end statslige publikationer. For at imødekomme denne udfordring besluttede institutionerne, at brugerne ikke bliver henvist direkte til Netarkivet, men derimod til et fremskudt arkiv, der kun rummer de publikationer, som DAB har peget direkte på. Udfordringen blev altså at sikre, at alle relevante publikationer (og kun dem) kunne fremfindes i Netarkivet og overføres til det fremskudte arkiv, der fik navnet *DAB-arkivet*. Det var desuden nødvendigt at sikre, at datasikkerheden i Netarkivet ikke blev kompromitteret under denne fremfindingsproces, og at DAB-arkivet og de tilknyttede arbejdsgange blev så effektive og brugervenlige som muligt, både for DAB's og Netarkivets personale.

Projektførløb

Projektets deltagere er placeret på tre forskellige biblioteker, og det har givet spændende udfordringer for samarbejdet. Fra alle sider var der et ønske om, at udviklingen af DAB-arkivet skulle foregå i et tæt samarbejde mellem IT-udviklere og bibliotekarer. Derfor foranstaltedes i første halvår af 2013 månedlige møder i projektgruppen, hvor fremdriften løbende blev præsenteret og forskellige scenarier for den videre proces diskuteret. Desuden fik alle projektdeltagere adgang til en fælles Wiki, hvor relevante dokumenter, mødereferater osv. kunne ses og deles af alle. Wiki'en blev også det sted, hvor DAB's bibliotekarer og Netarkivets IT-udviklere samarbejdede om at udarbejde en udførlig brugermanual for systemet. I forsommeren 2013 var udviklingen af DAB-arkivet kommet så langt, at DAB's og KB's

Det Administrative Bibliotek.

bibliotekarer i flere faser hen over sommeren kunne teste systemet og give direkte tilbagemeldinger til udviklerne omkring funktionalitet, fejl og mangler.

Resultat af projektet

Når en bruger fremsøger en digital publikation i DAB's katalog eller i Statens Netbibliotek, fører linket i posten ikke længere direkte til fx Miljøstyrelsens hjemmeside; men til DAB-arkivet, hvorfra publikationen fremvises i brugerens webbrowser. Og der er ikke mere risiko for, at brugeren møder den kedelige besked "Websiden blev ikke fundet".

Se også

Det Administrative Bibliotek: www.dab.dk
Netarkivet: www.netarkivet.dk
PID og DanPID tjenesten: www.infopid.dk
Statens Netbibliotek: www.statensnet.dk 🌻